
**Revisorerna
i Södertälje kommun**

Till
Fullmäktige i Södertälje kommun

Revisionsberättelse för år 2017

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer i Södertälje kommun, har granskat den verksamhet som bedrivits i kommunstyrelsen och nämnderna och vi har som lekmannarevisorer granskat verksamheten i kommunens företag.

Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att upprätta rättvisande räkenskaper och att det finns en tillräcklig intern kontroll samt återsrapportering till fullmäktige.

Revisorernas ansvar är att granska verksamhet, kontroll och redovisning och pröva om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, kommunens revisionsreglemente, och god revisionssed i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

Vi har biträtts av Ernst & Young AB som varit vårt sakkunniga biträde.

Styrning och intern kontroll i styrelse och nämnder

Kommunens resultat uppgår till 429 mkr att jämföra med budgeterat resultat 135 mkr. Balanskravsresultatet uppgår till 397 mkr. Såväl fullmäktiges resultatkrav som det lagstadgade balanskravet har sålunda klarats.

Vi noterar att det tar lång tid att upprätta bokslut i kommunen och att processen därför bör ses över i syfte att effektivisera och påskynda arbetet. I det sammanhanget vill vi att styrelserna för de kommunala bolagen beslutar om sina årsredovisningar innan årsredovisningen för kommunen överlämnas till fullmäktige och revisorerna.

Vi har uppmärksammat brister i lönehanteringen och redovisningen av skatter och avgifter. Den interna kontrollen behöver här stärkas.

God ekonomisk hushållning

Kommunstyrelsens uppföljning och bedömning av god ekonomisk hushållning utgår från nedanstående delområden och har följande utfall (i parentes framgår föregående års utfall):

• Finansiella mål	Bra	(Bra)
• Kommunfullmäktiges verksamhetsmål	Ok	(Ok)
• Södertälje kommun som arbetsgivare	Ok	(Ok)

Kommunstyrelsens samlade bedömning för 2017 är att God Ekonomisk Hushållning är **Ok**. Bedömningen görs i förhållande till de mål som fullmäktige har fastställt.

De finansiella målen bedöms av kommunstyrelsen med lägesbedömningen **Bra**. Det finansiella målområdet utvärderas utifrån fyra mål. Samtliga fyra mål har klarats.

Av de 27 verksamhetsmålen är 20 uppfyllda (16 OK och 4 Bra), sju av målen är ej uppfyllda (Har brister). Arbetsgivarmålen, bedöms som **Ok**. Två av fyra mål är uppfyllda (Bra) och två ej uppfyllda (Har brister).

Tidigare år har vi kommenterat att de resultatnivåer som tillämpas tydligare behöver definieras och vi vidhåller att detta är väsentligt. Kriterierna för respektive nivå "Bra", "Ok, och "Har brister" bör vara tydliga likaså hur de sammantagna bedömningarna görs av de uppföljningar som den slutliga lägesbedömningen baseras på. I årsredovisning och verksamhetsberättelser bör verksamhetsresultaten i större utsträckning jämföras med andra kommuner.

Ansvarsfrihet

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ledamöterna i kommunstyrelsen och nämnderna ansvarsfrihet.

Årsredovisning

Vi tillstyrker att kommunens årsredovisning för 2017 godkänns.

Jäv

På grund av valbarhetshinder har Kommunfullmäktige undantagit Jan Wattsgård från granskning av Arbetslivsnämnden. Vid bedömning av ansvarsfrågan avseende Socialnämnden, vad gäller barn och ungdom, har Elisabet Komheden inte deltagit på grund av jäv.

Övrigt

Vi åberopar bifogad verksamhetsredogörelse och rapporter. På grund av att bolagen ännu inte beslutat om sina årsredovisningar för 2017 har granskningsrapporter från lekmannearevisorerna och revisionsberättelser i bolagen ännu inte kunnat lämnas.

Södertälje den 12 april 2018

Christer Björk
Ordförande

Elisabet Komheden
Vice ordförande

Bo Backlund

Bo Fredriksson

Severios Halef

Sören Lekberg

Ester Rudolfsson Mattsson

Simon Simonsson

Johanna Sällberg

Jan Wattsgård

Till revisionsberättelsen hör bilagorna:

Revisorernas verksamhetsredogörelse och revisionsskrivelser med de sakkunnigas rapporter nr 1-10

Revisorernas verksamhetsredogörelse år 2017

ANSVAR SOMRÅDE

Revisionen är en demokratisk kontrollfunktion som på uppdrag av kommunfullmäktige granskar den kommunala verksamheten, inklusive kommunens bolag. Revisorerna är oberoende och arbetar objektivt och förutsättningslöst, samt ska biträdas av sakkunniga.

UPPDRAGET

Revisorernas uppgifter följer av kommunallag, revisionsreglemente och god revisionssed i kommunal verksamhet. Uppdraget som lekmannarevisorer i kommunens bolag utgår från aktiebolagslagen, kommunallagen och god revisionssed.

Revisionens yttersta syfte är att ge kommunfullmäktige underlag till ansvarsprövning av nämnder, styrelser och enskilda förtroendevalda.

REVISION 2017

Granskningen har genomförts i enlighet med god revisionssed. Revisorerna har granskat om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och i ekonomiskt hänseende tillfredsställande sätt. Vidare har vi granskat om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen inom nämnderna är tillräcklig.

Revisorernas inriktning dokumenteras i en plan och en väsentlighets- och riskanalys. Planen har stämts av med kommunfullmäktiges presidium.

Revisionens arbete och de fördjupade granskningar som genomförts har dokumenterats i följande revisionskrivelser jämte revisionsrapporter.

- Granskning av årsredovisning
- Granskning av delårsrapport
- Barnkonventionen
- Intern kontroll vid fordonsenheten
- Gymnasieskolan
- Grafikens hus
- IT-/informationssäkerhet
- Dokumenthantering
- Hemtjänsten
- Socialnämndens styrning

Revisionskrivelser och rapporter har lämnats till kommunstyrelsen och nämnder dels med begäran om svar i flertalet fall, dels för kännedom och beaktande av lämnande synpunkter/rekommendationer.

Rapporterna finns i sin helhet på kommunens hemsida under Kommun och politik/Kommunrevision/-Revisionsrapporter.

Särskilda noteringar

För år 2017 vill vi särskilt lyfta fram:

Årsredovisning 2017

Årsredovisningen bedöms sammantaget ge en i huvudsak rättvisande bild av kommunens resultat och ställning. Balanskravsresultatet är positivt och fullmäktiges budget har klarats.

Barnkonventionen

Granskningen visar att kommunen i de flesta avseenden följer barnkonventionens intentioner i styrningen av verksamheten. Barnperspektivet framträder tydligt i riktlinjer och arbetssätt och i flera fall framgår barnkonventionens artiklar explicit i styrdokument.

Bedömningen gäller inte fullt ut samhällsbyggnadskontoret (stadsbyggnadsnämnden och tekniska nämnden) där styrdokumentet inte genomsyras av ett tydligt barnperspektiv.

Intern kontroll fordonsenheten

Bedömningen är att det till viss del finns en tillräcklig styrning, kontroll och uppföljning vad gäller hanteringen av kommunens fordon och andra tillgångar som nyttjas vid fordonsportalen. Granskningen resulterade i noteringar om ett antal brister i den interna kontrollen.

Styrning av gymnasieskolan

I granskningen rekommenderas att utbildningsnämnden bör anta en sammanhållen strategi och en väl underbyggd handlingsplan för att göra de kommunala skolorna mer attraktiva. Vidare behöver nämnden arbeta med att skapa förutsättningar för mer likvärdiga förutsättningar.

Grafikens Hus

Revisionens bedömning är att beslut om Grafikens Hus inte står i strid med gällande delegationsordning. Det föreligger brister i protokoll och annan dokumentation kring vilken information nämnden tagit del av vid sina möten.

IT/informationssäkerhet

Fem områden noteras med mer väsentliga risker. 1. Stor del av kommunens IT-verksamhet är outsourcad. Uppfölj-

ning och kontroll av leverantörer sker inte i tillräcklig omfattning. 2. Informationssäkerhetspolicyn är inte uppdaterad. 3. Det genomförs inte några utbildningsinsatser inom informations-säkerhet. 4. Det saknas en tydlig och praktiskt användbar incidenthanteringsplan gällande informationssäkerhet. 5. Arbetet med GDPR behöver intensifieras.

Dokumenthantering

Granskning visar på brister i flera avseenden. Åtgärder behöver vidtas. Granskningen omfattade kommunstyrelsen, miljönämnden och stadsbyggnadsnämnden.

Hemtjänsten

Ett flertal förbättringar har skett när det gäller styrning mot kvalitet och effektivitet, bl.a. det digitala systemet för registrering. Rekommendationerna var att färdigställa ett ledningssystem som svarar upp mot Socialstyrelsens förordning, att minska antalet manuella registreringar och att införa kollegiala avstämningar i biståndsbedömningen.

Socialnämndens styrning

Granskningen av socialnämndens styrning resulterade i ett antal rekommendationer, bl a: Nämndens uppföljning av åtgärdsplaner inom verksamheterna behöver sker mer frekvent och systematiskt. Uppföljningen av åtgärderna behöver dokumenteras tydligare i protokollen. Kontrollen över utförda volymer behöver stärkas. De arbetsmiljömässiga konsekvenserna av besparingar inom olika verksamheter behöver bevakas.

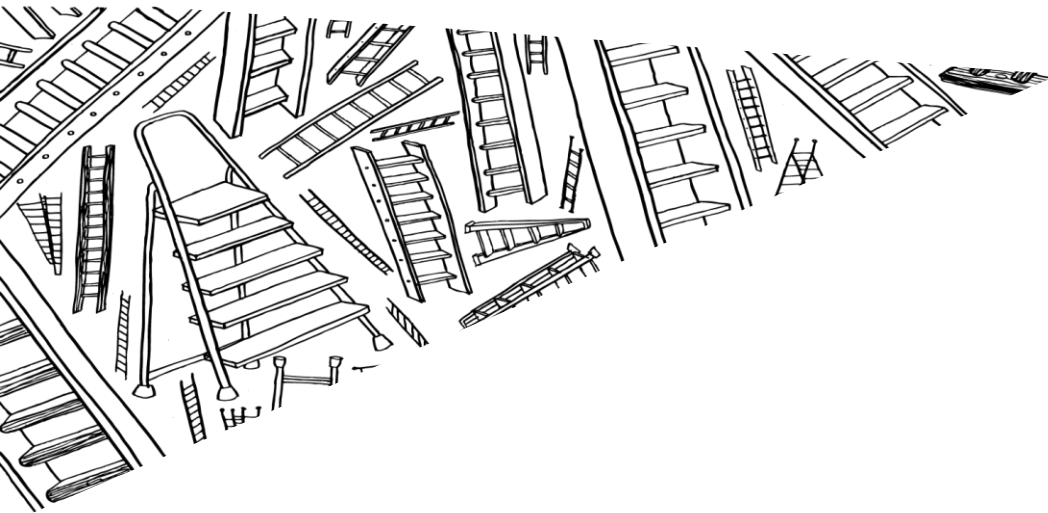
Samlad bedömning

Vår samlade bedömning utifrån granskningarna framgår av revisionsberättelsen.

För ytterligare information, kontakta revisorernas ordförande Christer Björk, 070-641 29 76.

Södertälje kommun

Granskning av årsbokslut och
årsredovisning 2017

Innehåll

1. Sammanfattning	2
2. Inledning	3
2.1 Syftet med granskningen.....	3
2.2 Omfattning	3
3. Södertälje kommuns ekonomiska resultat	4
4. God ekonomisk hushållning, mål och måluppfyllelse	4
5. Resultat- och balansräkning.....	6
5.1. Resultaträkningen	6
5.2. Balansräkningen	8
5.3. Slutsats	11
6 Kassaflödesanalys	11
7 Sammanställd redovisning.....	11
8 Intern kontroll	12

1. Sammanfattning

- Årsredovisningen bedöms sammantaget ge en i allt väsentligt rättvisande bild av kommunens och kommunkoncernens resultat och ställning.
- Vid granskning av kommunens resultat- och balansräkning har följsamhet till Lagen om kommunal redovisning, rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR) samt god redovisningssed för kommunal verksamhet tagits i beaktande. Samtliga balansposter har stämts av mot kommunens upprättade bokslutsdokumentation. Vidare har stickprovsvis kontroll gentemot sidoordnade system och underbilagor genomförts för att säkerställa korrekt redovisning. I granskningen har vi inte identifierat några väsentliga avvikelser.
- Kommunstyrelsens samlade bedömning för 2017 är att God Ekonomisk Hushållning är Ok. Bedömningen görs i förhållande till de mål som fullmäktige har fastställt utifrån de tre delområdena; finansiella mål, verksamhetsmål samt mål i arbetsgivarperspektivet. De finansiella målen bedöms av kommunstyrelsen med lägesbedömningen Bra. Sju av tio verksamhetsmål bedöms Ok, tre bedöms Har brister. Arbetsgivarmålen, bedöms som Ok. Det finansiella målområdet utvärderas utifrån fyra mål. Samtliga fyra mål har klarats. Målnivåerna är i några fall relativt lågt satta i förhållande till andra kommuner och de utmaningar Södertälje står inför, men bedöms vara realistiskt satta utifrån Södertälje kommuns förutsättningar.
- Kommunen redovisar ett positivt resultat för 2017 om 428 mkr, att jämföra med ett budgeterat resultat om 135 mkr. Balanskravsresultatet uppgår till 397 mkr. Kommunen har klarat såväl fullmäktiges resultatkrav som balanskravsresultatet. I kombination med att kommunen dessutom klarat att amortera samt att soliditeten förstärkts gör att kommunstyrelsen sammantaget utvärderar de finansiella målen som "Bra". Även bolagskoncernen redovisar förhållandevis goda resultat och kommunkoncernens resultat uppgår till 805 mkr.
- Nämnderna redovisar nollresultat eller överskott, men obalanser mellan utfall och budget finns mellan olika verksamheter i vissa fall, vilket indikerar på behov av förstärkning av ekonomistyrningen.
- Processen att upprätta bokslut tar lång tid i Södertälje kommun. Vi bedömer att processen bör ses över i syfte att effektivisera arbetet. I en sådan översyn bör kommunen som ägare till bolagen se över processen ur ett koncernperspektiv. Vi rekommenderar att bolagen framgent beslutar om sina årsredovisningar innan kommunfullmäktige behandlar årsredovisning för kommunen och kommunkoncernen.
- Kommunen behöver stärka den interna kontrollen kring löner och därmed förknippade skatter och avgifter.

2. Inledning

På uppdrag av kommuns revisorer har EY granskat kommunens årsbokslut och årsredovisning för 2017. Syftet med granskningen har varit att erhålla tillräckliga underlag/revisionsbevis för revisorernas uttalanden i revisionsberättelsen, om räkenskaperna ger en rättvisande bild av kommunens och kommunkoncernens resultat och ställning, samt att redovisningen av verksamhetens resultat och måluppfyllelse redovisas i enlighet med lagens krav.

Revisionen har utförts i enlighet med kommunallag, den kommunala redovisningslagen, kommunens regler och anvisningar samt god revisionsred. Detta innebär bland annat att väsentlighet och risk är vägledande för revisionen. Revisionen täcker således inte in alla eventuella brister i den interna kontrollen och räkenskaperna. I rapporten sammanfattas de mest väsentliga iakttagelserna från granskningen.

Samtliga belopp är angivna i miljoner kronor (mkr) om inget annat anges. Belopp inom parentes avser jämförelseåret 2016.

2.1 Syftet med granskningen

Granskningens syfte är att pröva om årsredovisningen är upprättad i enlighet med den kommunala redovisningslagen och Rådet för kommunal redovisnings (RKR) rekommendationer, att årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat och ställning samt att beskrivningen av verksamhetens resultat och måluppfyllelse är tillfyllest utifrån lagstiftningens krav. Granskningen omfattar också den sammanställda redovisningen för Södertälje kommun.

Med rättvisande avses:

- ◆ att tillgångar och skulder existerar och avser kommunen respektive kommunkoncernen,
- ◆ att tillgångar och skulder värderats och klassificerats korrekt,
- ◆ att kommunens samtliga tillgångar och skulder medtagits,
- ◆ att inkomster och utgifter i allt väsentligt periodiserats korrekt, d v s avser verksamhetsåret.
- ◆ att god redovisningsred i övrigt uppfylls, bl a vad gäller krav på information i förvaltningsberättelse och tilläggsupplysningar (noter)

Vidare är syftet att granska om en tillfredsställande redovisning ges utifrån kommunallagens krav på att mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning ska anges.

2.2 Omfattning

Granskningen av årsredovisningen har inriktats mot väsentliga poster och avvikelser samt omfattar en bedömning av kommunens ekonomiska ställning och utveckling. Vi har även granskat att ny lagstiftning och nya redovisningsprinciper beaktats. Granskningen omfattar såväl analytisk granskning som substansgranskning gentemot verifierande underlag.

Granskningen har utförts i enlighet med kommunallag, kommunal redovisningslag, god revisionsred för kommuner, samt kommunens regler och anvisningar avseende upprättande av bokslut.

3. Södertälje kommuns ekonomiska resultat

Kommunen redovisar ett positivt resultat uppgående till 429 mkr för året (416). Föregående år uppgick jämförelsestörande poster till 177 mkr jämfört med 35 mkr för år 2017. Om jämförelsestörande poster exkluderas uppgår årets resultat till 393 mkr för år 2017 och 239 mkr för år 2016. Det positiva resultatet är hänförligt till en högre ökningstakt för skatteintäkter jämfört med nettokostnadsutvecklingen.

Kommunens soliditet har förbättrats jämfört med föregående år med 3,3 procentenheter. Soliditeten för 2017 uppgår till 30,3 %. Den förbättrade soliditeten är hänförlig till stärkt eget kapital genom positivt resultat samt minskad balansomslutning till följd av amortering av skulder. Ansvarsförbindelser i form av pensionsförpliktelser intjänade före år 1998, inklusive löneskatt, redovisas utanför balansräkningen och räknas inte in i soliditetsmättet. Soliditeten inkl. pensionsåtaganden före 1998 uppgick till 21,4 jämfört med föregående år på 16,9 procent.

Årets balanskravsresultat uppgår till 397 mkr efter justering för reavinster. Det lagstadgade balanskravet har därmed uppfyllts.

4. God ekonomisk hushållning, mål och måluppfyllelse

Kommunstyrelsens bedömning av god ekonomisk hushållning redovisas i årsredovisningen och kommentarer ges om måluppfyllelsen i såväl ett finansiellt perspektiv som verksamhetsmässigt och arbetsgivarmässigt perspektiv.

Uppföljning av God Ekonomisk Hushållning utgår från tre delområden; Finansiella mål, Kommunfullmäktiges verksamhetsmål och Södertälje kommun som arbetsgivare. Det finansiella målområdet utvärderas utifrån fyra mål. Målnivåerna utifrån det finansiella perspektivet är relativt lågt satta i förhållande till andra kommuner och de utmaningar som kommunen står inför, främst att Södertälje ska växa kraftigt de kommande åren. Nivåerna bedöms dock vara realistiskt satta utifrån Södertälje kommuns förutsättningar och resultaten pekar åt rätt håll. Redovisningen innehåller även kommentarer med förklaringar till uppnådda resultat.

Kommunstyrelsen gör bedömningen att god ekonomisk hushållning har uppnåtts. Samtliga finansiella mål bedöms som "bra" på en tregradig skala vilket leder till kommunstyrelsens slutsats att kommunkoncernens ekonomi och finansiella ställning är god. Målet för soliditeten är att den ska öka vilket den gjort 2017. Soliditeten är lägre än snittet i Sveriges kommuner men inkluderar internbanken för finansiering av kommunens bolag. Soliditeten exklusive internbanken är ca 70 %.

Målområdena för verksamhet är värderade till "ok" förutom områdena individ – och familjeomsorg, verksamhet för personer med funktionsnedsättning och äldreomsorg vilkas läge är "har brister". Bristområden är barn- och ungas upplevelse av delaktighet i beslut om insatser samt kvalitet (IFO) och brukares upplevelse av delaktighet och kvalitet inom verksamheten för funktionsnedsättning. Inom äldreomsorgen finns bristerna när det gäller brukares upplevelse av kvalitet, delaktighet och trygghet.

Av kommunfullmäktiges fyra mål för kommunen som arbetsgivare bedöms två mål vara uppfyllda (Bra) och två ej uppfyllda (Har brister). Kommunen har drivit projektet "Hållbar arbetshälsa" sedan 2015 och sjukfrånvaron har gått ned till 6,6 %. Kommunen har även gjort

en lönekartläggning under 2017 som inte påvisade några osakliga löneskillnader på grund av kön.

Kommunen uppnår ett balanskravsresultat på 397 mkr, soliditeten i kommunkoncernen har ökat från 25,9 procent till 29,9 procent.

I förvaltningsberättelsen görs en avstämning av balanskravet vilket bland annat innebär att realisationsvinster ska exkluderas från resultatet. Resultatet enligt balanskravet för 2017 uppgår till 397 mkr (370 mkr). Södertälje kommun har öronmärkt vissa resultat för särskilda framtida ändamål med hänvisning till balanskravets regler. Av 2011 års resultat avsatte kommunen 24 mkr till en social fond för trygghetskapande insatser att användas under åren 2013 – 2015. Av dessa medel har 5 mkr nyttjats under 2017 och 18 mkr kvarstår. Dessa medel avsågs användas fram till och med 2015 men då detta inte skett kvarstår 18 mkr till 2018. År 2016 avsattes 15 mkr till en fond för bostadsbyggande, denna har nyttjats i sin helhet under 2017.

Det framgår inte av årsredovisningen vilka kriterier som ska vara uppfyllda för att ett mål ska uppnå bedömningen bra, ok eller ha brister. Det framgår inte heller hur många mål som ska vara uppfyllda för att målområdet ska bedömas vara bra, ok eller ha brister. Vi bedömer att avsaknaden av definitioner gör kommunens bedömningar svårtydda.

Vår bedömning – Årsredovisningen ger endast delvis en god beskrivning av hur kommunen klarar av att uppfylla de mål som formulerats av kommunfullmäktige. Textdelarna ger en bra bild och beskrivning av i vilka avseenden som målen uppfylls, var det finns brister och förklaringar till dessa. Däremot är kriterierna för bedömningarna oklara. Vi delar kommunstyrelsens bedömning att målet för god ekonomisk uppföljning är uppfyllt även om de allra flesta målen är bedömda som "ok".

5. Resultat- och balansräkning

5.1. Resultaträkningen

Nedan följer en kortfattad analys av de olika posterna i kommunens resultaträkning med utgångspunkt i nedanstående tabell. Endast väsentliga avvikelser kommenteras.

	Budget 2017	Utfall 2017	Utfall 2016
RESULTATRÄKNING			
Verksamhetens intäkter	189,8	1 105,8	1 140,7
Verksamhetens kostnader	-5 519,5	-6 207,4	-5 969,2
Avskrivningar	-98,3	-91,6	-98,0
VERKSAMHETENS NETTOKOSTNAD	-5 428,0	-5 193,2	-4 926,5
<i>Därav jämförelsestörande poster</i>	<i>50,0</i>	<i>35,3</i>	<i>177,1</i>
Skatteintäkter	3 684,7	3 704,5	3 532,1
Generella statsbidrag och utjämning	1 824,9	1 849,4	1 743,0
Finansiella intäkter	53,5	251,6	311,9
Finansiella kostnader	0,0	-188,3	-244,6
<i>Därav jämförelsestörande finansiell post</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,4</i>
Resultat efter finansiella poster	135,1	428,5	415,9
ÅRETS RESULTAT	135,1	428,5	415,9

Årets resultat för kommunen uppgår till 429 mkr vilket överstiger budgeterat resultat med 293 mkr. Kommunens resultat innehåller engångsposter på sammanlagt 35,3 mkr att jämföra med 2016 då de jämförelsestörande posterna uppgick till 177,1 mkr. Resultatet exklusive jämförelsestörande poster uppgår till 393 mkr vilket är en förbättring med 154 mkr jämfört med 2016.

Resultatförbättringen beror framför allt på att kommunen under året haft högre skatteintäkter och statsbidrag än föregående år. Verksamhetens nettokostnader har ökat långsammare än skatteintäkter och generella statsbidrag (med 267 mkr).

De jämförelsestörande posterna som påverkat verksamhetens nettokostnad avser framförallt reavinster om 32 mkr samt exploateringsvinster om 10 mkr. Föregående år uppgick exploateringsintäkterna till 127 mkr vilket påverkar jämförelsen mellan åren.

5.1.1 Utfallet per styrelse/nämnd

Nämnd	Kostnader	Intäkter	Kommunbidrag Förmedl.bidrag	Resultat
Järna kommunalnämnd, Järna	154,7	15,7	144,8	5,8
Hölö-Mörkö kommunalnämnd	81,2	4,6	77,5	0,9
Vårdinge-Mölnbo kommunalnämnd	37,6	1,7	37,0	1,1
Enhörna kommunalnämnd	62,3	7,5	55,8	1,0
S:a kommunelar	335,8	29,5	315,1	8,8
Arbetslivsnämnd	205,0	69,2	167,8	32,0
Omsorgsnämnd	819,0	101,1	728,9	11,0
Socialnämnd	845,5	129,0	718,7	2,2
Äldreomsorgsnämnd	788,2	133,2	686,1	31,1
Överförmyndarnämnd	12,1	2,5	9,4	-0,2
Utbildningsnämnd	2 320,8	289,6	2 080,2	49,0
Kultur- och fritidsnämnd	240,2	35,5	205,5	0,8
Stadsbyggnadsnämnd	67,2	41,4	29,5	3,7
Miljönämnd	28,7	16,1	12,4	-0,2
Teknisk nämnd	273,6	172,9	101,8	1,1
KS/Kommunstyrelsens kontor	317,4	43,2	279,2	5,0
KS/Politisk ledning	73,5	0,1	73,5	0,1
Revision	2,4		2,5	0,1
S:a facknämnder	5 993,6	1 033,8	5 095,5	135,7
Centrala poster	138,7	5 822,6	-5 410,6	273,3
Internbanken	175,5	186,2		10,7
S:a före extraordinära poster	6 643,6	7 072,1	0,0	428,5

För 2017 budgeterades ett resultat för nämnder och centrala poster till 135,1 mkr, varav överskottet var hänförligt till centrala poster. På nämndnivå budgeterades det för ett resultat om 0 mkr. Det totala utfallet visar på ett överskott uppgående till 428,5 mkr, varav nämnderna står för 144,5 mkr. Nedan följer en kort analys för nämnder med större avvikelser gentemot budget.

Utöver den centrala förvaltningens budgetavvikelse till följd av högre skatteintäkter står arbetslivsnämnden, omsorgsnämnden, äldreomsorgsnämnden och utbildningsnämnden för de större positiva och negativa avvikelserna mot budgeterat resultat.

Arbetslivsnämnden redovisar ett resultat om 32 mkr över budget. Överskottet är främst hänförligt till vuxenutbildning (19 mkr) och arbetsmarknadsåtgärder (11 mkr). Inom vuxenutbildningen förklaras överskottet av lägre kostnader för köp av platser hos externa utbildningssamordnare samt vakanta tjänster inom den egna verksamheten. Intäkterna överstiger även budget med anledning av fler elever från andra kommuner samt högre statsbidragsintäkter än budgeterat. Inom SFI-verksamheten har ett avtal med ABF sagts upp

med anledning av kostnadsutvecklingen och utbildningen har drivits i egen regi. Överskott inom arbetsmarknadsåtgärder är främst hänförligt till arbetsmarknadsprojektet MAP2020 som syftar till att arbetslösa personer med försörjningsstöd ska komma ut i arbetslivet. Kommunen har erhållit intäkter 2017 men där kostnaderna ej har uppstått ännu.

Omsorgsnämnden redovisar ett överskott om 11 mkr jämfört med budget vilket främst beror på att medel avsatta för oförutsedda händelser och satsningar inte har behövt användas.

Äldreomsorgsnämnden redovisar ett överskott om 31 mkr och överskottet är främst hänförligt till Ordinärt boende (12 mkr) och Särskilt boende (17 mkr). Inom Ordinärt boende beror överskottet bland annat på försenat digitaliseringsprojekt och lägre kostnader för turbundna resor än budgeterat. Inom Särskilt boende förklaras överskottet främst av avsatta, ej förbrukade medel, inom digitaliseringsprojekt, vakanta tjänster samt färre boendeplaceringar.

Utbildningsnämnden redovisar en positiv budgetavvikelse om 49 mkr där samtliga verksamheter redovisar överskott under 2017. Den främsta anledningen till överskottet är asylintäkter om 21 mkr vilka inte till fullo har budgeterats för med anledning av sena besked från Migrationsverket. Vidare beror delar av överskottet på vakanser.

Även om avvikelserna inte är väsentliga för någon nämnd finns relativt stora avvikelser mellan olika verksamheter, vilket indikerar på behov av översyn av ekonomistyrningen i några nämnder.

5.2. Balansräkningen

Vid granskning av kommunens balansräkning har följsamhet till Lagen om kommunal redovisning, rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR) samt god redovisningssed för kommunal verksamhet tagits i beaktande. Samtliga balansposter har stämts av mot kommunens upprättade bokslutsdokumentation. Vidare har stickprovsvis kontroll gentemot sidoordnade system och underbilagor genomförts för att säkerställa korrekt värdering och periodisering. Nedan följer en kortfattad analys av de olika posterna i kommunens balansräkning med utgångspunkt i nedanstående tabell. Endast väsentliga förändringar kommenteras.

	Utfall 2017-12-31	Utfall 2016-12-31	Förändring %
TILLGÅNGAR (mkr)			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar	7	3	127%
Byggnader och mark	1 284	1 161	11%
Maskiner och inventarier	168	150	12%
Leasingtillgångar	20	18	10%
Bidrag till statlig infrastruktur	17	18	-5%
Finansiella anläggningstillgångar	11 537	11 591	0%
Summa anläggningstillgångar	13 031	12 941	
Omsättningstillgångar			
Exploatering	91	85	7%
Förråd	1	2	-61%
Fakturafordringar	45	48	-7%
Övriga fordringar	297	345	-14%
Kassa och bank	5	92	-95%
Summa omsättningstillgångar	438	572	
SUMMA TILLGÅNGAR	13 469	13 513	

Byggnader och mark

Byggnader och mark har ökat med 122 mkr vilket främst utgörs av investeringar om 175 mkr minskat med avskrivningar om 50 mkr. Främst har investeringar gjorts i s k publika fastigheter vilket innefattar överdäckning av parkeringsplatser samt ombyggnation av gång- och cykelväg.

Finansiella anläggningstillgångar

Kommunens finansiella anläggningstillgångar har minskat med 54 mkr, motsvarande 0,5 procent. Förändringen förklaras av att långfristiga fordringar på de kommunala bolagen har minskat till följd av amorteringar under året.

Övriga fordringar

Övriga fordringar utgörs av fordringar gentemot staten och landstinget, förutbetalda kostnader och upplupna intäkter samt momsfordringar. Minskningen är hänförlig till särskilda statsbidrag samt slutavräkningen avseende skatteintäkter för 2016.

Kassa och bank

Kommunens likvida medel har stämts av mot kontoutdrag från berörda kreditinstitut. Avstämningen har inte föranlett någon avvikelse. Förändringen förklaras av amorteringar av långfristiga skulder och investeringar vilket innebär ett negativt kassaflöde men möts av ett positivt kassaflöde från verksamheten.

	Utfall 2017-12-31	Utfall 2016-12-31	Förändring %
EGET KAPITAL OCH SKULDER (mkr)			
Eget kapital			
Eget kapital	4 079	3 651	12%
Varav årets resultat	429	416	
Avsättningar			
Pensioner	373	331	13%
Uppskjuten skatt/löneskatt	91	80	13%
Långfristiga skulder			
Lån	5 535	7 458	-26%
Skulder	2	2	0%
Leasingskulder	12	11	11%
Investeringsbidrag	101	105	-4%
Kortfristiga skulder			
Lån	2 400	1 090	120%
Skulder	869	777	12%
Leasingskuld	8	7	6%
Summa skulder	8 926	9 450	
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER	13 469	13 513	

Avsättningar

Pensionsförpliktelser intjänade från 1998 redovisas som avsättning i balansräkningen, medan pensionsförpliktelser intjänade före 1998 redovisas som ansvarsförbindelse. Redovisningen är i enlighet med Kommunal redovisningslag.

Avsättningen för pensioner per 31 december 2017 uppgick till 373 mkr (331 mkr) och är framräknad av Kommunernas Pensionsanstalt (KPA). Särskild löneskatt om 24,26 procent är beräknad och beaktad. Aktualiseringsgraden uppgår till 98 procent och har ökat med 2 procentenheter mot föregående år. En aktualiseringsgrad om 98 procent innebär att det inte finns fullständig historik över individers tidigare pensionsgrundande anställning för cirka 2 procent. Aktualiseringsgraden är förhållandevis hög.

Långfristiga skulder

Kommunens långfristiga låneskulder uppgår till 5 535 mkr (7 458 mkr) och har minskat med 1 923 mkr, motsvarande cirka 26 procent. Större delen av minskningen beror på att skulder som förfaller inom en tolv månadersperiod redovisas som kortfristiga skulder och det beloppet har ökat jämfört med föregående år. Kommunen har engagemang mot ett stort antal banker och kreditinstitut. Samtliga poster har stämts av utan anmärkning mot underlag från bank. En minskning av den totala låneskulden förklaras av ett minskat behov av lån inom den kommunala bolagskoncernen.

Kommunen har en relativt omfattande och delvis komplex derivatportfölj. Vi bedömer att denna i allt väsentligt har redovisats i enlighet med RKR:s rekommendation.

Kortfristiga skulder

Kommunens kortfristiga skulder uppgår sammantaget till 3 277 (1 874), varav 2 400 mkr (1 090) utgörs av kortfristig del av långfristig låneskuld. Resterande kortfristiga skulder består bland annat av leasingskuld, personalrelaterade skulder, leverantörsskulder, förutbetalda intäkter samt upplupna räntekostnader. Väsentliga poster har kontrollerats mot underlag med avseende på korrekt periodisering och värdering. Kommunen har drabbats av skattetillägg om 9 mkr vilken ingår i kortfristiga skulder. Skattetillägget avser felaktigt lämnad uppgift avseende pensionskostnader i inkomstdeklarationen. Kommunen ämnar överklaga skattetillägget. Orsaken till avvikelsen är enligt vår bedömning bristande roller och ansvar inom kommunen, se vidare avsnitt 8.

Ställda panter och ansvarsförbindelser

Ställda säkerheter och ansvarsförbindelser uppgår per balansdagen till 2 700 mkr (2 793). Kommunens största poster inom linjen utgörs av borgens- och ansvarsförbindelser gentemot kommunens företag om 861 mkr (898) samt pensionsförpliktelser inklusive löneskatt om 1 829 mkr (1 883 mkr), varav utfästelser till politiker ingår med 14 mkr (16 mkr). Upptagna belopp är framräknade av kommunen. Inom ramen för ställda säkerheter och ansvarsförbindelser finns också leasingåtaganden om 9 572 mkr (9 804).

5.3. Slutsats

Vår bedömning är att redovisade resultat- och balansräkningar i allt väsentligt ger en rättvisande bild av kommunens ekonomiska resultat för räkenskapsåret 2017 och ställning den 31 december 2017.

6 Kassaflödesanalys

Vi har granskat att kassaflödesanalysens innehåll överensstämmer med motsvarande uppgifter i övriga delar av årsredovisningen. Vi noterar dock att posterna inom finansieringsverksamheten avseende upplåning respektive amortering bör särredovisas för att tydliggöra förändringarna. Granskningen har i övrigt inte föranlett några anmärkningar.

7 Sammanställd redovisning

Kommunens sammanställda redovisning omfattar kommunen samt dess hel- och delägda bolag.

Enligt kommunallagen åläggs kommunstyrelsen att ha kontroll över den verksamhet som bedrivs i kommunala bolag. I denna tillsyn ligger i första hand att följa de kommunala bolagens ekonomiska ställning och utveckling samt att följa hur bolagen tillgodoser det kommunala ändamålet med verksamheten och övriga direktiv som uppställts för verksamheten.

Den sammanställda redovisningen har upprättats enligt förvärvsmetoden och proportionell konsolidering, vilket är god sed i kommuner. Interna mellanhavanden har eliminerats. Vid granskningen noteras att den problematik som lyfts under tidigare år avseende att kommunen inte redovisar samtliga typer av transaktioner med motpartskoder i systemet kvarstår. Detta medför omfattande manuellt arbete vid upprättandet av den sammanställda redovisningen i form av manuellt ifyllda och signerade blanketter som sammanställs i ett exceldokument. Med stor manuell handpåläggning finns högre risk för fel varför vi bedömer att kommunen bör överväga anskaffandet av ett koncernredovisningssystem.

Den sammanställda redovisningen omfattar resultat- och balansräkning, kassaflödesanalys samt en beskrivning av de ingående bolagen. Till den sammanställda redovisningen finns även noter bifogade.

Södertälje kommunkoncern som utöver kommunen består av ett tjugotal företag redovisar ett positivt resultat om 805 mkr (1 072 mkr). Årets resultat förklaras av kommunens positiva resultat om 428 mkr samt ett positivt resultat i bolagskoncernen Södertälje kommuns Förvaltnings AB om 383 mkr.

Kommunkoncernen hade en nettoskuldportfölj per den 31 december 2017 om 7 935 mkr. Den externa nettoskulden har under året minskat med 613 mkr. Under 2018 kommer lån om 2,4 mdkr att förfalla.

Bolagen har ännu inte beslutat om sina årsredovisningar för 2017. Vi uppmanar kommunen som ägare att se över processen så att bolagen beslutar om sina årsredovisningar innan fullmäktige behandlar den sammanställda redovisningen (koncernredovisningen).

8 Intern kontroll

Sedan granskning av intern kontroll har en registerbaserad analys gjorts av samtliga lönetransaktioner inom kommunen. Vi har i samband med detta noterat brister i kommunens interna rutiner avseende lönehantering. På övergripande nivå bedöms roller och ansvar inte tydligt definierade mellan ekonomiavdelning och löneavdelning. För ett stickprov, som indikerade att utbetalning av lön översteg vad individen borde ha erhållit, har vi varit i kontakt med fem personer för att förstå transaktionens innebörd samt om den blivit reglerad korrekt. Vi har även fått kännedom om att utbetalning gjorts till individer som har avslutat sin anställning men trots det har fortsatt erhålla lön. Det har också framkommit att kommunens deklarerade uppgifter avseende källskatt och arbetsgivaravgifter inte överensstämmer med de kontrolluppgifter som sänds till Skatteverket efter årsskiftet och utredning av detta pågår. Kommunen har inlett ett arbete för att förstärka de brister som har identifierats vilket är positivt.

Rekommendation

- Kommunen rekommenderas att förtydliga fördelning av ansvar och roller för att minska risken för ökade kostnader avseende dels felaktigt utbetalda löner dels felaktig redovisning till Skatteverket.

Vi har även gjort uppföljande stickprovgranskning av representationskostnader och noterat att det förekommer avsaknad av syfte, agenda och deltagarlistor.

Rekommendation

- Kommunen rekommenderas förstärka den interna kontrollen genom att tillse att syfte, agenda och deltagarlista finns bifogat vid redovisning av representationskostnader.

Södertälje den 7 april 2018

Mikael Sjölander
Auktoriserad revisor

Rebecca Ersryd
Auktoriserad revisor

Certifierad kommunal Revisor
Bilaga 1 – Rekommendationer

Rekommendationsbilagan innefattar rekommendationer som har identifierats vid granskning av intern kontroll, delårsbokslut och årsbokslut. Rekommendationerna följs upp en gång per år i samband med när respektive område granskas under revisionsåret.

Område	Rekommendation	Åtgärdad?		
		Ja	Del-vis	Nej
Delårsrapport (2017)	Kommunen rekommenderas att upprätta delårsrapporten i enlighet med anvisningar från Rådet för kommunal redovisning, rekommendation nr. 22, och inkludera förvaltningsberättelse, resultat- och balansräkning, finansieringsanalys och noter.			
<i>Intern kontroll</i> Löneprocessen (2017)	Kommunen rekommenderas att implementera en kontroll avseende genomgång av logglistor med avseende på ändringar av fasta data samt stickprovvis granska gjorda ändringar för att identifiera obehöriga ändringar.			
<i>Intern kontroll</i> Löneprocessen (2017)	Kommunen rekommenderas att förstärka kontrollen avseende att löner attesteras innan utbetalning sker för att minska risken för felaktiga utbetalningar.			
<i>Intern kontroll</i> Löneprocessen (2017)	Kommunen rekommenderas att dokumentera den uppföljning som görs av skellistor för att öka spårbarheten till utförda kontroller.			
<i>Intern kontroll</i> Investeringsprocessen (2017)	Kommunen rekommenderas att förstärka rutinen avseende upprättande av investeringsmall för investeringar. Vidare rekommenderas att investeringsmallen attesteras av behörig person inför aktivering av projekt.			
<i>Intern kontroll</i> Intäktprocessen – förskola (2017)	Kommunen rekommenderas att upprätta en processbeskrivning avseende intäkter hänförliga till förskola samt att identifiera risker och tillhörande kontroller som minimerar riskerna i processen.			
<i>Intern kontroll</i> Intäktprocessen – förskola (2017)	Kommunen rekommenderas att implementera en kontroll avseende inkomstintyg för hushåll som ej betalar maxtaxa för att verifiera att korrekta intäkter erhålls där maxtaxa ej utgår.			
<i>Intern kontroll</i> Intäktprocessen – förskola	Kommunen rekommenderas att implementera rutiner för attest vid korrigerings av förskoleavgifter			

(2017)	för att undvika att obehöriga ändringar av förskoleavgifter görs.			
<i>Intern kontroll</i> Inköpsprocessen (2017)	Kommunen rekommenderas att följa upprättade rutiner avseende att attest av inköpsordrar ska ske av överordnad och inte beställaren själv.			
<i>Intern kontroll</i> Inköpsprocessen (2017)	Kommunen rekommenderas att implementera systemstöd som påvisar vilka ändringar som har gjorts i exempelvis i fasta data i ekonomisystemet samt rekommenderas stickprovvis granskning av gjorda ändringar mot verifierande underlag för att minska risken för felaktiga ändringar.			
<i>Intern kontroll</i> Inköpsprocessen (2017)	Kommunen rekommenderas att tillse att dualitet krävs vid uppläggning av nya leverantörer i leverantörsregistret för att minska risken för avsiktliga eller oavsiktliga fel vid uppläggning av nya leverantörer.			
<i>Årsbokslut</i> Löneprocessen (2017)	Kommunen rekommenderas att förtydliga fördelning av ansvar och roller för att minska risken för ökade kostnader avseende dels felaktigt utbetalda löner, dels felaktig redovisning till Skatteverket.			
<i>Årsbokslut</i> Representations- kostnader (2017)	Kommunen rekommenderas förstärka den interna kontrollen genom att tillse att syfte, agenda och deltagarlista finns bifogat vid redovisning av representationskostnader.			